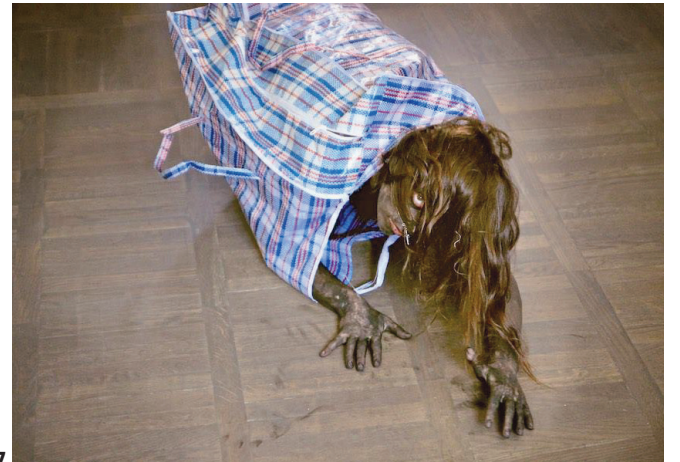

CZEKAJĄC NA LEPSZE CZASY WAITING FOR BETTER TIMES

1. John Donica, *Dzieci i stara pobieda / Children and Old Pobieda*, 2011, fotografia / photograph
2. Anton Polyakov, *Kulturystyka w Naddniestrzu / Bodybuilding in Transnistria*, 2014, fotografia / photograph
3. Dorin Goian, *Moldawia / Moldova*, 2006–2015, fotografia / photograph
4. Alexandru Raevschii, *Anatol Plugaru*, 2011, film
5. Dumitru Oboroc, *Polityczny Rothko — radość kolorów. Ja i moja dziewczyna / Rothko Politicus — the Joy of Colours. Me and my Girlfriend*, 2007, druk na papierze / print on paper
6. Tatiana Fiodorova, *Fabryka CZERWONA GWIAZDA / RED STAR Factory*, 2013–2014, fotografia / photograph
7. Dominik Ritszel, *Campers*, 2012, film
8. Ghenadie Popescu, *Rzeka Kamienska / Kamienska River*, 2014, film animowany / animated film
9. Tusi Jurminkskaya, *Dzień z naszego życia / One Day from our Life*, 2012, film
10. Ramin Mazur, *Kiszyniów / Chisinau*, 2014, fotografia / photograph
11. Stefan Esanu, *Sistema / System*, 2013–2015, akryl, papier / acrylic on paper
12. Valeria Barbas, *Pamiętając. Zapomniane czasy... na flet i marimbę / Remembering. Destine uitate... for Flute & marimba*, 2014, kompozytorka i wykonawcy / composer and musicians: Anastasia Gugarova, Vasili Moskvitin, Dni Nowej Muzyki / New Music Days Festival, Kiszyniów / Chisinau
13. Pavel Braila, Manuel Raeder, *Możliwe, że Moldawia nie istnieje / Probably Moldova Doesn't Exist*, 2002, plakat / poster
14. Lucia Macari, *STENGAZETA — 2nd issue (live @ Spalatorie Theatre, Kiszyniów / Chisinau)*, 2012, dokumentacja performansu / performance documentation
15. Agnieszka Rayss, *Nicolae, Spirydu*, 2013, fotografia / photograph
16. Veaceslav Druta, *Portret L. I. Brezniewa / Portrait of L. I. Brezhnev*, 2002, film
17. Tatiana Fiodorova, *Nadchodzę / I Go*, dokumentacja performansu / performance documentation, Galeria Arsenal / Arsenal Gallery, Białystok, 2014

CZEKAJĄC NA LEPSZE CZASY WAITING FOR BETTER TIMES

Wystawa prezentuje fotografie, filmy, performanse, prace na papierze i obiekty moldawskich artystów średniego i młodego pokolenia, urodzonych i dorastających w czasach Związku Radzieckiego oraz po jego rozpadzie.

Sztuka współczesna powstająca w państwach Europy Środkowej dotyka często kwestii politycznych i społecznych. Wiąże się to z dramatycznymi przekształceniami wynikającymi ze zmiany paradygmatu, z przejściem od socjalizmu do gospodarki rynkowej. Proces tworzenia się kapitalizmu w Europie Środkowej pełen jest trudnych momentów i kontrastów. Znajduje to odbicie w pracach licznych artystów ze wschodniego bloku. Sztuka współczesna z Moldawii przedstawia i analizuje problematykę tożsamości narodowej, zderza dziedzictwo przeszłości z zagadnieniami współczesnymi, kładąc nacisk na nierozwiązane problemy ekonomiczne, społeczne i polityczne.

Moldawia to byłe terytorium Związku Radzieckiego, leżące pomiędzy Ukrainą i Rumunią. Po 25 latach od rozpadu sowieckiej przestrzeni geopolitycznej i powstania nowych niezależnych państw, już jako państwo niezależne przeszła skomplikowane polityczne, społeczne i ekonomiczne przemiany i wstrząsy. Demokracyzacja życia politycznego, rozwój i stabilizowanie się mechanizmów rynkowych wiązały się z przemianami własnościowymi i prywatyzacją majątku państwowego, rozpadem gospodarki, zniszczeniem i degradacją przemysłu, obniżeniem poziomu życia i wreszcie pauperyzacją kraju. Z powodu niskich wynagrodzeń oraz bezrobocia wielu obywateli Republiki Moldawii zostało zmuszonych legalnie lub nielegalnie wyjechać za granicę w poszukiwaniu pracy i lepszego życia.

Moldawia obecnie jest eksporterem siły roboczej: zgodnie z danymi statystycznymi co czwarty obywatel państwa pracuje za granicą, głównie w Rosji i Europie Zachodniej. Kraj podlega też aktywnym wpływom z zewnątrz, gdyż znajduje się na skrzyżowaniu geopolitycznych interesów globalnych graczy, takich jak Rosja, Unia Europejska i Stany Zjednoczone. W ostatnich latach Moldawia oficjalnie dąży do integracji z Unią Europejską i modernizacji ale sytuację w kraju cechuje też wzrost napięć na tle narodowym i silne wpływy prorosyjskie.

Aktualnie, gdy rosną polityczne napięcia w Europie Wschodniej, a konflikt ukraiński pozostaje nierozwiązany, społeczeństwo Zachodu i media bardziej zwracają uwagę na ten region, w tym również i na Moldawię, która już w latach dziewięćdziesiątych, przy okazji konfliktu naddniestrzańskiego, borykała się z podobnymi jak obecnie Ukraina problemami geopolitycznymi. Sztuka współczesna w Moldawii rozwija się bardzo wolno i falowo. Przedstawieni na wystawie artyści pierwszej fali lat dziewięćdziesiątych — Veaceslav Druta, Lucia Macari, Pavel Braila — zaczęli swoją działalność przy wsparciu Centrum Sztuki Współczesnej (KSA:K) otwartego w ostatniej dekadzie XX wieku. Można uznać, że wtedy rozpoczął się proces tworzenia współczesnej sztuki w tym kraju jako alternatywy do oficjalnej (konserwatywnej) twórczości wspieranej przez Związek Artystów Moldawii.

Niektórzy twórcy pierwszej fali, ze względu na niemożność zdobycia w kraju artystycznego wykształcenia i aktualnej wiedzy o sztuce za granicą zdecydowali się wyjechać: są to np. Lucia Macari (Holandia), Veaceslav Druta (Kanada) i Pavel Braila (Niemcy).

Dzięki tym wyjazdom dowiedzieli się, że głównym wyzwaniem jest pokonanie przepaści dzielącej sztukę awangardową początku XX wieku od praktyk postsowieckich. Niektórzy z nich wrócili do kraju i włączyli się w proces integracji ze światową sceną artystyczną. Z kolei twórcy drugiej fali prezentowani na wystawie — Alexandru Raevschii, Ghenadie Popescu, Tatiana Fiodorova i Dumitru Oboroc — dojrzałi w drugiej połowie pierwszej dekady XXI wieku, w czasach kiedy internet przyniósł szeroki dostęp do wiedzy i możliwości rozwoju twórczego. Pierwsza dekada XXI wieku to okres zauważalnego włączania się moldawskiej sztuki współczesnej w kontekst międzynarodowy: w roku 2002 Pavel Braila uczestniczył w prestiżowej wystawie sztuki współczesnej documenta 11 z pracą *ShoesforEurope*, a w 2005 roku Nicoleta Esiniencu na 51 Biennale Sztuki w Wenecji w pawilonie rumuńskim pokazała swoją pracę *FuckyouEurope*. Na wystawie prezentowani są również przedstawiciele nowej fali drugiej dekady XXI wieku — poszukujący młodzi malarze, fotografowie, dokumentaliści i kompozytorzy: Valeria Barbas, Tusi Jurminkskaya, Ramin Mazur, Anton Polyakov, John Donica, Dorin Goian i Stefan Esanu.

Mówiąc o zmianach ogólnych, należy wspomnieć, że w Moldawii obecnie brakuje artystycznej infrastruktury (galerii, muzeów); nie ma też ani jednej uczelni, gdzie można byłoby się kształcić i przygotowywać do zawodu artysty, kuratora czy krytyka sztuki. Sztuka współczesna nie jest dotowana przez państwo, popyt na nią jest bliski zeru, nie było tu i nie ma rynku sztuki.

Sztuka współczesna jest wspierana przez kilka instytucji: kiszyniowskie Centrum Sztuki Współczesnej (KSA:K), stowarzyszenie młodych artystów *Oberliht*, Teatru Spalatorie, NGO Art Platforma, utrzymujące się głównie z zachodnich grantów.

Po 20 latach moldawska sztuka współczesna wciąż pozostaje marginalna i mało znana nie tylko wśród odbiorców z Zachodu, ale również w samym społeczeństwie moldawskim. Jednak, mimo trudności, wspomniane organizacje wciąż podejmują wysiłki w celu zmian w procesie kształcenia artystycznego w Moldawii.

Wobec braku nieprzerwanego działającej i odpowiednio wyposażonej technicznie przestrzeni zagospodarowywane są nowe, jak np. Zpatriu w Muzeum Ziemstwa, KIOSK — publicplatformforparticipation, okresowo wychodzący magazyn „Revista la PLIC”, prowadzi działalność niezwykle aktualny, wspomniany już Teatru Spalatorie, którego inicjatorką i siłą napędową jest Nicoleta Esiniencu. Jeśli chodzi o rozwój fotografii dokumentalnej młodego pokolenia, to ważną rolę odgrywa NGO Art Platforma, która realizuje wystawy i organizuje klasy mistrzowskie (*master class*).

Pokaz uzupełniają projekty dwojga polskich artystów — fotograficzny Agnieszki Rayss i filmowy — Dominika Ritszela, stworzone podczas pobytu autorów w Republice Moldawii.

Tatiana Fiodorova

Pavel Braila — ur. 1971. Artysta i filmowiec. Mieszka w Kiszyniowie i Berlinie. / b. 1971. Artist and filmmaker. Lives in Chisinau and Berlin.
Valeria Barbas — ur. 1984. Kompozytorka, malarka, autorka multimedialnych instalacji. Mieszka w Kiszyniowie. / b. 1984. Composer, painter, creator of multimedia installations. Lives in Chisinau.
Veaceslav Druta — ur. 1972. Tworzy instalacje, performanse, wideo. Mieszka w Kanadzie. / b. 1972. Creates installations, performances, and videos. Lives in Canada.

John Donica — ur. 1987. Fotograf, twórca filmów. Mieszka w Kiszyniowie. / b. 1987. Photographer and filmmaker. Lives in Chisinau.
Stefan Esanu — ur. 1980. Malarz. Mieszka w Kiszyniowie. / b. 1980. Painter. Lives in Chisinau.
Tatiana Fiodorova — ur. 1976. Artystka (performanse, instalacje, fotografia, wideo), uczy w artystycznej szkole dla dzieci, kuratorka i menadżerka sztuki, założycielka NGO Art Platforma. Mieszka w Kiszyniowie. / b. 1976. Artist (performance, installation,

photography), teacher in art school for children, curator and art manager, founder of the NGO Art Platforma. Lives in Chisinau.
Dorin Goian — ur. 1976. Zajmuje się fotografią dokumentalną. Mieszka w Kiszyniowie i Montrealu. / b. 1976. Specializes in documentary photography. Lives in Chisinau and Montreal.
Tusia Jurminkskaya — ur. 1985. Dziennikarka, fotografka, autorka filmów. Mieszka w Kiszyniowie. / b. 1985. Journalist, photographer, filmmaker. Lives in Chisinau.
Lucia Macari — ur. 1974. Tworzy

instalacje, obiekty, performanse. Eksperymentuje z muzyką. Mieszka w Amsterdamie. / b. 1974. Creates installations, objects and performances. She also makes music performances. Lives in Amsterdam.
Ramin Mazur — ur. 1987. Zajmuje się fotografią, fotografią prasową. Mieszka w Kiszyniowie. / b. 1987. Specializes in photography and photojournalism. Lives in Chisinau.
Dumitru Oboroc — ur. 1981. Twórca performansów, instalacji. Mieszka w Bukareszcie. / b. 1981. Performance and installation art creator. Lives in Bucharest.

Ghenadie Popescu — ur. 1971. Performer, twórca instalacji, rzeźb, animacji, filmów. Mieszka w Kiszyniowie. / b. 1971. Performance artist, creator of installations, sculptures, animations and films. Lives in Chisinau.
Anton Polyakov — ur. 1990. Zajmuje się fotografią. Mieszka w Tyraspolu (Naddniestrze). / b. 1990. Photographer. Lives in Tiraspol (Transnistria).
Alexandru Raevschii — ur. 1979. W swoich pracach wykorzystuje różne media: fotografię, wideo, rzeźbę. Mieszka w Armenii.

/ b. 1979. In his works he uses a variety of media: photography, video, sculpture. Lives in Armenia.
Agnieszka Rayss — ur. 1970. Ukończyła historię sztuki, zajmuje się fotografią dokumentalną. Mieszka w Warszawie. / b. 1970. Graduated in history of art, specializes in documentary photography. Lives in Warsaw.
Dominik Ritszel — ur. 1988. Zajmuje się filmem i wideo. Mieszka w Bytomiu. / b. 1988. Specializes in film and video. Lives in Bytom.